

Andorra és un país afortunat que disposa d'abundant documentació des de l'edat mitjana fins a l'actualitat. La informació disponible indica que els pobladors de les Valls no necessitaven una administració de caire personal per gestionar el govern de les economies agrícoles i ramaderes, i l'estabilitat permetia resoldre el funcionament dels afers comuns amb la participació directa de la gent. La dependència del Comte d'Urgell i després del Bisbe d'Urgell, amb la progressiva presència del Comte de Foix i dels seus successors a la presidència de la República Francesa, va anar consolidant també el Consell de la Terra (1419), així com els seus parions en els Consells de Comú de cada parròquia. De facto el Cosenyoriu encara va reservar als Coprínceps moltes competències de dret sobirà, mer i mixt imperi (justícia, notaries, acció exterior i altres), fins a la Constitució de 1993.

Les compilacions d'usos i costums com el *Manual Digest* (1748) d'Antoni Fiter i Rossell i el *Polítar Andorrà* (1763) d'Antoni Puig, eren una bona referència per orientar les decisions que es prenia a la seu del Consell General de les Valls o a cadascun dels sis Comuns de parròquia. Al cap de l'any no hi havia tantes resolucions que no poguessin ser adoptades pels propis Consellers elegits democràticament. La posada a punt més rellevant és possiblement la Nova Reforma de 1866, promoguda per Guillem d'Areny-Plandolit i Anton Mestre, inspirada pel Copríncep bisbe Caixal en el context del règim constitucional espanyol del segle XIX.

Òscar Ribas explica a les seves memòries que, a principis del segle XX i fins el 1940, l'Administració andorrana general es limitava a una dotzena de persones: el secretari del Consell General, la secretària del Síndic, el nunci, un o dos agents de duanes, un o dos caminers i set policies (Servei d'ordre creat el 1931). Amb aquestes persones ja n'hi havia prou per fer funcionar aquell país.

El telègraf (1892) i el telèfon (creació de les primeres xarxes el 1904), amb la carretera de la Seu fins a Andorra la Vella (1916), foren decisius per la comunicació d'Andorra, i el canvi va començar amb les noves carreteres, la creació de Forces Hidroelèctriques d'Andorra (1928-1931), l'obertura d'establiments financers (Banc Agrícola i Comercial d'Andorra el 1929, la Caixa de Pensions i Estalvis el 1930, Crèdit Andorrà i la Banca Mora el 1948) i la immigració sobrevinguda durant i després de la Guerra Civil Espanyola (1936-39) i la Segona Guerra Mundial (1939-45). La difusió radiofònica de Ràdio Andorra (1939), i després Sud Ràdio (1958 inicialment Andorràdio), també contribuïren a la transformació i l'obertura comercial a l'exterior, i van propiciar, a partir de 1960 el turisme de francesos i espanyols, a cavall dels utilitaris cotxes a l'abast de classes treballadores emergents. L'economia andorrana es va obrir a nous establiments de botigues i hotels i, amb ells, vingueren molts nous residents de població. Fins el 1960 els residents tot just arribaven a 6.000 persones, però a partir de les autoritzacions de residència el 1965, la taxa de creixement fou de més del 7 per cent acumulatiu, assolint una població de 28.500 habitants fins el 1977. L'any 2020 la població a Andorra era de 80.000 habitants.

El creixement de l'economia andorrana va trobar unes condicions favorables des de l'exterior. Espanya va aprovar el Pla d'Estabilització de 1959, les fronteres es van tornar més permeables i tot Europa es recuperava dels desastres de la guerra. Les Administracions espanyola i francesa es van transformar cap a un nou context social, i Andorra tenia una allau de nous residents i noves necessitats socials.

En els primers anys 1960/70 es va produir la cristallització de les administracions bàsiques de la modernització del país, nascudes de la sincronia de la governança del Consell General en les dues sindicatures de Julià Reig i la de Francesc Escudé, amb l'oportuna devoció de joves professionals molt competents. L'embrió d'aquelles empreses va sorgir en tan sols una dècada: el Servei d'Incendis i Salvament de les Valls d'Andorra el 1961, el Servei de Telecomunicacions d'Andorra el 1967, la Caixa Andorrana de Seguretat Social el 1968, Treballs Públics del MI Consell General el 1969, la Clínica Verge de Meritxell el 1969, el Cos de Policia el 1974 i el Centre Nacional d'Informàtica d'Andorra (CNIA) el 1975.

Han passat 50 anys de creixement econòmic i transformació social. La llavor que es va sembrar en aquella època ha fructificat molt per tenir a Andorra una administració eficaç i responsable, fins a nivells homologables i equiparables a la de les millors dels països del nostre entorn. El gran mèrit inicial va ser construir unes bases sòlides i uns fonaments estables per desenvolupar el que ha vingut després.

Ramon Ganyet i Solé
Enginyer de Camins,
Canals i Ports